

Опроштајно обраћање високог представника Представничком дому ПС БиХ

Господине предсједавајући, дозволите ми да Вам прво захвалим што сте ми омогућили да се данас обратим Парламенту. Ја сам на овом мјесту изложио и моје приоритете првог дана по доласку овдје, скоро прије четири године. Према томе, сматрам адекватним и ово обраћање данас, посљедњег пуног дана мога мандата у Босни и Херцеговини.

У том првом обраћању 27. маја 2002. године, дефинисао сам свој задатак да радим са вама на реализацији два кључна приоритета. Први, да ову земљу доведемо неповратно на пут ка државности, и друго, да БиХ доведемо на пут ка чланству у евро-атлантској породици.

Данас, вјерујем да можемо рећи да смо, заједно, у значајној мјери испунили овај циљ.

Пут је био тежак. Морали смо се кретати брзо. Ја не жалим због тога. Морали смо се кретати брзо прије него што се капије Европе затворе и БиХ остане по страни као црна рупа Балкана.

Мало је људи те 2002. године вјеровало да ћемо успјети.

Мало је људи вјеровало да 10 година након најгорег рата у Европи у другој половини 20. вијека она разорена БиХ може сада бити ова БиХ која је на путу у Европу.

Мало је људи вјеровало да можемо успјешно ујединити двије подозриве ентитетске војске у једну кохерентну војну силу на државном нивоу.

Или да ћемо увођењем ПДВ-а имати јединствен систем индиректног

опорезивања од првог јануара ове године.

Или јединствену обавјештајну службу на државном нивоу.

Или потпуно оперативну Државну агенцију за истраге и заштиту, као и Државну граничну службу.

Или ефикасан Савјет министара, са премијером чија функција није заснована на ротацији.

Или јединствену царинску службу.

Или јединствено правосуђе које ради у складу са јединственим државним законом.

Или поново уједињену градску управу Мостара.

Или основу за јединствену државну структуру за фрагментовани и разједињени полицијски систем у БиХ.

Или да ће БиХ за тако кратко вријеме отворити преговоре који ће водити ка потписивању Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ.

Или да ћемо започети процес који води ка либерализацији визног режима за грађане БиХ.

Или да ће, након 10 година током којих нису испоручили нити једног ратног злочинца у Хаг, Бања Лука и Београд у прошлој години испоручити 11 Караџићевих сљедбеника Међународном кривичном трибуналу.

Једино ми је жао што и сами Караџић и Младић нису међу њима. Без обзира на све остале успјехе, ово је неуспјех. Међутим, посао неће бити завршен све док се двојица примарних креатора босанско-херцеговачког бола и великих ратних злочина не суоче са правдом у Хагу.

Ипак, у посљедње четири године начињени су огромни помаци.

Одајем признање овом Парламенту и руководству влада у БиХ на

учињеном послу.

Међутим, он није завршен.

Успјели смо створити широке оквирне структуре модерне европске државе са основним институцијама које управљају високо децентрализованом земљом. Наредни задатак је учинити ове институције функционалним и извршити реформу Устава како би боље служио грађанима БиХ.

Фаза мировне стабилизације БиХ сада се приближава крају, а почела је друга фаза, односно дугачко путовање БиХ према европској државности.

Ера Дејтона ближи се крају, а почиње ера Брисела.

А то такође има посљедице по ангажман међународне заједнице у овој земљи.

У првом говору у мају 2002. године, рекао сам да је један од мојих задатака да оставим себе без посла – те да ће се успјех или неуспјех мјерити на основу тога колико је БиХ далеко од тренутка када јој не треба високи представник.

Сада је тај тренутак јасно видљив пред нама.

ОХР је сада упола мањи у односу на вријеме када сам ја дошао. Ми из ОХР-а све више и више вама у руке предајемо одговорност за реформе.

У наредним мјесецима требало би доћи до убрзања овог процеса. Под руководством мога насљедника Кристијана Шварц-Шилинга, увјерен сам да ће се то и десити.

У своме првом обраћању, дефинисао сам још два кључна приоритета. Правда и посао.

Можда су ово требали да буду приоритети и раније. Јер, правда и посао представљају темеље просперитетне и модерне демократске земље.

Али током протекле четири године успјели смо реформисати правосудни систем, успоставити јединствен Високи судски и тужилачки савјет на нивоу БиХ независно од политичких утицаја, те успоставити један обиман законски оквир за ефикасна тужилаштва и судове.

Усвојили смо нове кривичне законе који су постали опште прихваћен и дјелотворан фактор у правном животу БиХ.

Формирали смо Суд БиХ који је показао да је довољно снажан да се ухвати у коштац са организованим криминалом и суди чак и најмоћнијим појединцима у земљи.

А ту је и Одјел за ратне злочине, који је у стању процесуирати у Босни и Херцеговини предмете против особа које су починиле најужасније злочине против грађана БиХ.

Али не можете изградити правосудни систем преко ноћи, тако да сам подједнако разочаран као и Босанци и Херцеговци који виде да су криминалци још увијек исувише јаки, док је владавина права још увијек слаба.

Због тога је толико значајно да смо коначно успјели успоставити оквир за јединствену, модерну, професионалну полицијску службу у складу са европским стандардима.

Током наредних мјесеци формираће се нове полицијске снаге у БиХ, као резултат рада Дирекције за реформу полиције која је прошле седмице одржала први састанак. Рад ове Дирекције могао би да буде највећи приоритет у 2006. години. Не само зато што људи захтијевају владавину права, а не владавину криминалаца, већ зато што је имплементација реформе полиције кључни предуслов за чланство у Европској унији.

Почели смо такође да уводимо више стандарде у босанскохерцеговачкој политици.

Током протекле три и по године утврдили смо принцип да нико, нити један појединац, није изнад закона, без обзира на то

колико моћан тај појединац био, или како важан положај имао у заједници.

У сфери јавног живота заједно смо предузели одлучне мјере како би елиминисали потпуно неприхватљиву мрежу правне заштите, којом су се неки политичари окружили. Укинули смо недискриминаторне законе о имунитету који су тако учестало и очигледно злоупотребљавани. Ограничили смо могућност за шокантну злоупотребу закона о помиловању. Почели смо утврђивати стандарде одговорности за званичнике на министарским функцијама. Такође, покушали смо у политичкој пракси у БиХ чврсто утемељити принцип да свака особа на високој политичкој функцији треба да одступи са положаја како не би деградирала функцију коју обавља.

Мој други приоритет била су радна мјеста.

На самом почетку сам рекао да не можемо створити радна мјеста или смањити стопу незапослености преко ноћи.

Али оно што можемо јесте поставити темеље за тај процес у будућности: реформом економије, како би умјесто уништавања радних мјеста и одвраћања инвеститора почели отварати нова радна мјеста и привлачити бизнис, унутар БиХ али и извана.

И то се већ почело дешавати.

Босна и Херцеговина и даље је у релативно раној фази веома тешке економске транзиције. Исте оне транзиције кроз коју пролазе и ваши сусједи, и коју су земље средње и источне Европе, нове чланице Европске уније, већ прошле.

Али почели смо градити јединствен економски простор и постепено смо уклонили, корак по корак, замршену мрежу прописа и бирократије који су ову земљу сврстали у ред оних у којима је најтеже бавити се бизнисом, у цијелом свијету.

Прије двије године ситуација је била таква да је требало више од стотину дана да се региструје предузеће у Босни и

Херцеговини, што је представљало најдужи период чекања у цијелој регији. Тај период чекања на регистрацију већ је преполовљен, а до априла се очекује да би могао бити смањен на мање од десет дана, чиме би процес регистрације предузећа у БиХ постао најбржи на западном Балкану.

Осим тога, овог мјесеца ПДВ је замијенио порез на промет у цијелој земљи, што је довело до пораста стопе јавних прихода, смањена је могућност утаје пореза и обезбијеђен солидан основ за развој система јавних финансија и бизниса у овој земљи, укључујући и неопходна радна мјеста.

А сада будимо искрени.

Већина грађана БиХ још увијек не могу осјетити ова економска побољшања у својим животима. Стопа незапослености још увијек је превисока, и превише је младих, надарених људи који и даље желе да напусте земљу.

Али босанскохерцеговачка привреда сада коначно расте, упркос масовном тренду смањења међународне помоћи током протеклих неколико година, због чега су многи предвиђали потпуни банкрот земље и негативан преокрет у процесу који је довео до постепеног побољшања животног стандарда.

Па, тај се пад није десио.

Десила се супротна ствар.

БиХ има најнижу стопу инфлације на западном Балкану, и економију која је једна од најбрже растућих економија: стопа раста је износила 5,6% за прошлу годину. Страна директна улагања су се готово утростручила од 2001. године. Извоз је годишње растао за 25% и наставиће да расте. Индустијска производња – након опадања у 2001. години – доживјела је преокрет и сада расте по стопи од 20%.

Потребно је да схватимо да је све ово још увијек недовољно.

Реструктурисање предузећа треба и даље да буде приоритет,

укључујући стриктну примјену процедура стечаја и ликвидације, у противном степен раста неће бити одржив.

Али терен је припремљен за стварна и опипљива побољшања животног стандарда. Дуга кривуља економског опадања у БиХ је заустављена и започео је дуги, полагањни, тешки успон ка европском просперитету.

Ипак, ситуација ће бити промијењена на боље само када обични грађани почну да осјећају све ефекте. Због тога економска реформа и даље мора да буде приоритет.

Толико о протеклом времену.

А шта је са будућношћу?

Па, на мом наследику Кристијану Шварц-Шилингу ће остати да о томе разговара са вама. И знам да има намјеру да са вама ово пажљиво размотри прије него што постави своје циљеве. Сматрам да је то и мудро и паметно.

Ипак, надам се да ћете ми дозволити, сада када одлазим, да направим један кратак поглед у будућност.

Последњи пут када сам вам се обратио у јулу мјесецу прошле године, описао сам визију Босне и Херцеговине: постепено преношење одговорности на домаће институције; процес провјере од стране домаћих институција; временски распоред за смањење присуства међународне заједнице, те транзиција ОХР-а на мисију коју ће предводити Специјални представник Европске уније.

ОХР је имао велика овлаштења у уклањању некооперативних званичника и наметању закона.

Неки од вас сматрају да су ова овлаштења била превелика, те да су се сувише дуго примјењивала.

Али већина грађана сматра да су ова овлаштења била неопходна у непосредном послеријатном периоду, када је један званичник у стамбеним органима који је вршио опструкцију могао спријечити

избјеглице да се врате у Сребреницу, или када се редовно показивало како кључни функционери у власти штите ратне злочинце.

Али БиХ се сада налази на путу ка евро-атлантским интеграцијама.

Вријеме је да се рашчисти са прошлошћу, те да се за нама оставе наметања која су била потребна како би се обезбиједио напредак.

Али уколико желимо да се то деси, онда ви овдје у Парламенту морате показати спремност да преузмете одговорност да наставите да водите БиХ напријед.

Овај процес преузимања одговорности може да буде болан на свим странама.

Ви, и да, врло често и ми у међународној заједници, смо се навикли да очекујемо да ОХР ријеша проблеме уколико се не може постићи консензус: и заиста 'механизам' наметања од стране високог представника су често све стране усвајале као аутоматску позицију. Босанскохерцеговачки политичари слободно износе аргументе за једну страну, без улагања било каквих напора да постигну консензус, знајући са сигурношћу да ће на крају високи представник притећи у помоћ.

Овако је изгледала ситуација у прошлости.

Али таква се ситуација не може наставити у будућности.

Уколико ви – као и ми из међународне заједнице – не можемо направити ову промјену, онда БиХ не може стићи у Европу. Једноставно је тако.

А та промјена сигурно мора доћи у ономе што ће свакако бити један од највећих изазова за вас, како ове године тако и послије: уставна реформа.

Циљ је једноставан. Учинити Босну и Херцеговину функционалном,

економичном државом која је у служби својих грађана, у складу са захтјевима Европске уније.

Морате смањити трошкове органа власти, који осиромашују грађане и слабе економију.

Уставне промјене, о којима се сада много говори, нису циљ саме по себи. Оне су средство да се створи држава која услуге својим грађанима ставља прије плата својих политичара.

Нити једна земља која на органе власти троши 70% прихода од пореза својих грађана, а само 30% на грађане, не може бити успјешна.

Када сам стигао у БиХ 2002. године, рекао сам да се ова земља налази на прекретници.

Да ли ће БиХ кренути уназад ка подјели и нестабилности?

Или ће кренути другим путем – путем реформе – који води ка другачијој будућности, будућности у оквиру Европе?

Ви сте изабрали пут који води у Европу.

То је тежак посао.

Али исто тако и исправан посао.

Али до тог одредишта нећете доћи кроз врата високог представника. Те се одлуке не могу донијети у мојој канцеларији. Оне се морају донијети овдје у овом Парламенту и у сусједном Савјету министара.

Посао који се мора урадити биће огroman.

Литванија је морала да усвоји 300 закона да би ушла у Европску унију. И ви ћете морати да учините најмање толико. И, не можете себи приуштити да губите вријеме. Врата Европе неће заувјек бити отворена.

Биће вам потребан Савјет министара који концентрише своје

напоре на европске задатке, а не на препирке око ентитетских и етничких питања.

Биће вам потребан Парламент чији представници међусобно сарађују, који је спреман да ради прековремено – у било које вријеме, током викенда, током ноћи, празника, уколико је потребно – да би завршио своје задатке.

Биће вам потребне владајуће структуре и опозиција који ће бити у стању да пронађу заједничку платформу за европска питања. Нити једна земља никада није ушла у Еворпу без ове заједничке платформе позиције и опозиције.

Мораћете да развијате снажније цивилно друштво. И то је такође нешто што међународна заједница не може да учини умјесто вас. Јако цивилно друштво је кључни услов за Еворпу.

Још једна врло тешка промјена мора да се деси у Босни и Херцеговини, прије него што ова земља оконча своје путовање ка Европи.

Потребна је промјена, не институција, него менталитета, а менталитет је увијек најтеже промијенити.

Босна и Херцеговина мора да научи да се у Европи права појединаца штите индивидуално, не колективно. Према европском принципу сваког грађанина дефинише његова индивидуалност, а не етничка припадност. Они су првенствено грађани, а тек онда Бошњаци, Хрвати и Срби – а не обрнуто.

И још нешто за крај.

Морате дозволити млађој генерацији лидера да дође до изражаја и преузме вођство. Садашња генерација је повела Босну и Херцеговину путем ка Европи али, да будем искрен, нисам сигуран да ратна генерација Босне и Херцеговине може да води ову земљу кроз процес који завршава чланством у ЕУ. Босанскохерцеговачка политика треба нове и млађе људе, и надам се ће се ти људи почети појављивати на сљедећим

изборима.

И то је моје питање за све вас. Колико је међу вама, у овој просторији, или у вашим странкама, или можда неко ко се још увијек не бави политиком а прати овај ТВ пријенос, оних који су спремни да учине све што је потребно, да прихвате сваки ризик и упусте се у сваку битку како би помогли да се за ову земљу обезбиједи стабилна, просперитетна европска будућност до које сада треба доћи?

Будућност у којој се ваше разлике опет не само толеришу, него славе као извор заједничког богатства ове земље.

У којој скоро парадоксална босанскохерцеговачка традиција јединства кроз различитости поново повезује народе БиХ.

Колико је међу вама оних који имају визију о изградњи такве будућности, и храбрости да ову земљу воде ка том циљу? Дозволите ми да кажем зашто сам вам поставио ово питање.

Зато што је ваша будућност сада у вашим рукама, не у мојим нити у рукама мог насљедника.

Како ћете стићи до овог циља и колико дуго ће вам требати да до њега стигнете зависи од вас.

Што се мене лично тиче, одлазим из Босне и Херцеговине са увјерењем да ћете до њега стићи.

Да ће једног дана, у не тако далекој будућности, ова изузетна и прекрасна земља са огромним богатством које чине њени талентовани људи, природни ресурси, култура и традиција, бити враћена на мјесто које јој с правом припада и постати потпуно интегрисани дио Европе који ће се сматрати једним од европских малих драгуља.

Такође сам увјерен да Босна и Херцеговина никада више неће бити остављена без помоћи и подршке својих пријатеља у свијету. Бриселска ера, након дејтонске, је ера у којој ће међународна заједница подржати ваше напоре на прикључењу

Европској унији и НАТО савезу.

Ја са своје стране желим да вам захвалим.

За помоћ коју сте ми пружили.

За стрпљење које сте имали за моје грешке.

За љубазност и добродошлицу коју сте пружили мени и мојој супрузи.

Супруга и ја у Босни и Херцеговини остављамо дио свог срца.

Зато ћемо се вратити да посјетимо стара мјеста. Доћи ћемо не као међународни представници, него као туристи и пријатељи, да се прикључимо све већем броју Европљана који долазе да се диве овој земљи и њеним љепотама, гостопримству и добродошлицу коју пружа.

Не могу да замислим свој свакодневни живот без оног дијела који је не само у протекле четири године, него током протеклих четрнаест година, био повезан с Босном и Херцеговином.

Била је једна од највећих привилегија у мом животу радити са вама, те упознати и црпити инспирацију од људи у овој земљи.